

יהדות

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	דינים	—	(5×8)	—	40 נקודות
פרק שני	—	מחשבה ומוסר	—	(12×5)	—	60 נקודות
				סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – דינים (40 נקודות)

ענה על שמונה מן השאלות 1-12.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה – 5 נקודות).

1. מצוות השבת

- א. הסבר מדוע אדם המחלל שבת נחשב כופר במעשה בראשית ועובד עבודת כוכבים. (2 נקודות)
- ב. פרט את שלושה הדרגות של מצוות עונג שבת. (3 נקודות)

2. דיני קידוש

- א. מהו ההבדל בין קידוש בליל שבת ובין קידוש ביום השבת בנוגע לקידוש על פת, ומהו הטעם להבדל זה? (2 נקודות)
- ב. מהו המשקה שעליו יש לקדש? בתשובתך התייחס לקידוש של ליל שבת ולקידוש של יום השבת. (3 נקודות)

3. מלאכת הטוחן

- א. באילו תנאים יהיה מותר לרסק פירות וירקות שאינם מבושלים? כתוב שלושה תנאים. (3 נקודות)
- ב. הסבר את הכלל "אין טוחן אחר טוחן", וכתוב דוגמה לכלל זה. (2 נקודות)

4. מלאכת הקושר ומלאכת התופר

- א. באיזה קשר מותר לקשור בשבת את שרוכי הנעליים, ואיזה תנאי צריך להתקיים כדי שקשירה כזאת תהיה מותרת? (2 נקודות)
- ב. האם מותר לחבר בשבת חלקי בגד בסיכה או בסיכת ביטחון? בתשובתך התייחס לשתי אפשרויות. (3 נקודות)

5. הלכות תענית ציבור

- א. ציין דין מיוחד הנוגע רק לצום עשרה בטבת. (נקודה אחת)
- ב. ציין ארבע מן הצרות שאירעו לעם ישראל בי"ז בתמוז. (4 נקודות)

6. הלכות חנוכה

- א. באיזה גובה יש להניח את נרות החנוכה? בתשובתך התייחס לשתי אפשרויות. (3 נקודות)
- ב. אדם שהדליק נרות חנוכה והם כבו – האם עליו להדליקם שוב? בתשובתך התייחס לשתי אפשרויות. (2 נקודות)

7. הלכות תרומות ומעשרות

- א. האם פירות שגדלו ברשות נוכרי חייבים בהפרשת תרומות ומעשרות? בתשובתך התייחס לשני מקרים.
(2 נקודות)
- ב. מהו "גמר מלאכה" של זיתים שבו הם מתחייבים בהפרשת תרומות ומעשרות? בתשובתך התייחס לשני מקרים.
(3 נקודות)

8. דיני כלאיים והרכבה

- א. בנוגע לכל אחד מן המקרים שלפניך, ציין אם הפעולה מותרת או אסורה:
(1) לנטוע עץ זית ליד גפן
(2) לזרוע זרעים של ירקות בין עצי זית
(3) לזרוע זרעים של חיטה בין גפנים
(3 נקודות)
- ב. בנוגע לכל אחד מן המקרים שלפניך, ציין אם היבול שגדל מותר או אסור בשימוש:
(1) חיטה מזרעים שנזרעו בין גפנים
(2) פירות מאילן שהורכב באילן מסוג אחר
(2 נקודות)

9. הלכות עורלה

- א. בנוגע לכל אחד מן המקרים שלפניך, ציין אם הפירות חייבים בעורלה:
(1) פירות שגדלו על ענפים חדשים היוצאים מן הגזע
(2) פירות שגדלו על ענפים חדשים היוצאים מן השורשים
(3) פירות שגדלו על ייחור המורכב בשורש של האילן
(3 נקודות)
- ב. (1) אדם בצר ענבי עורלה — מה עליו לעשות בהם?
(2) אדם קנה יין שנעשה מענבי עורלה — מה עליו לעשות בו?
(2 נקודות)

10. הלכות מזוזה

א. ציין בנוגע ל**כל אחד** מן הפתחים האלה אם הוא חייב במזוזה:

(1) פתח שאפשר להיכנס ולצאת דרכו אך אינו בשימוש תדיר

(2) פתח שנועד להכנסת סחורה בלבד

(2 נקודות)

ב. ציין בנוגע ל**כל אחד** מן המקרים שלפניך אם צריך לחזור ולברך על קביעת מזוזה:

(1) אדם קבע מזוזה בברכה משמאל לפתח, וכעת הוא רוצה לקבוע אותה בצד ימין.

(2) אדם בירך על קביעת מזוזה בפתח אחד ורוצה מייד לאחר מכן לקבוע מזוזה בפתח אחר באותו בית.

(3) אדם רוצה לקבוע מחדש מזוזה שנפלה.

(3 נקודות)

11. הלכות פת נוכרי ובישולי נוכרי

א. "אסרו חכמים לאכול פת של נוכרי".

אם כן, כיצד ינהג אדם שרוצה לאכול פת ונמצא במקום שאין בו פת של ישראל? בתשובתך התייחס ל**שני** מצבים.

(2 נקודות)

ב. על אילו מאכלים לא חל איסור בישולי נוכרי? (2 נקודות)

ג. איזו פעולה יש לעשות כדי להתיר פת שאופה נוכרי? (נקודה אחת)

12. הלכות משא ומתן

א. בנוגע ל**כל אחת** מן הפעולות האלה, ציין אם מותר למוכר לעשותה:

(1) לצבוע כלים ישנים העומדים למכירה כדי שייראו חדשים

(2) לחלק ממתקים לילדים כדי להרגילם לקנות בחנותו

(3) להוריד את מחיר המוצרים כדי שהלקוחות יעדיפו לקנות בחנותו

(3 נקודות)

ב. ראובן רוצה לקנות מכונית משמעות ומנהל עימו משא ומתן בעניין זה, אך הם עדיין לא השלימו את העסקה —

האם מותר לאדם אחר לקנות את המכונית? בתשובתך התייחס ל**שני** מצבים. (2 נקודות)

פרק שני — מחשבה ומוסר (60 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 13-20.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 12 נקודות).

13. פרקי אבות, ב', ו' עם פירוש רבי עובדיה מברטנורה

"על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופוך".

- א. הסבר את דברי המשנה "על דאטפת אטפוך" על פי רבי עובדיה מברטנורה. (6 נקודות)
- ב. בפירוש של רבי עובדיה מברטנורה למילים "וסוף מטיפיך יטופוך" מובא מאמר חז"ל "מגלגלין חובה על ידי חייב". באר מאמר חז"ל זה, והסבר את הקשר בינו ובין דברי המשנה. (6 נקודות)

14. פרקי אבות, ב', י"ג עם פירוש רבנו יונה

- א. "וכשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא". כיצד האדם צריך להתפלל כדי שתפילתו תיחשב לתחנונים? (6 נקודות)
- ב. על פי רבנו יונה, "כל אדם צריך רחמים" גם אם "משחקת לו השעה". הסבר את הביטוי "משחקת לו השעה", וכתוב מדוע גם אדם כזה "צריך רחמים". (6 נקודות)

15. רבנו בחיי, חובות הלבבות, שער עבודת האלוקים

- א. מה הם שלושת הגורמים המחלישים את ההתעוררות לעבודת ה' על ידי השכל? (5 נקודות)
- ב. כיצד התורה עוזרת להתגבר על כל אחד משלושת הגורמים שכתבת בסעיף א? (5 נקודות)
- ג. על פי רבנו בחיי, על מי אמר משה רבנו "עם נבל ולא חכם" (דברים, ל"ב, ו')? (2 נקודות)

16. רמב"ם, הלכות תשובה

- א. מהי "תשובה גמורה" על פי הרמב"ם? (2 נקודות)
- ב. על אילו חטאים צריך להתוודות ברבים, ועל אילו חטאים אסור להתוודות ברבים? (4 נקודות)
- ג. כתוב על מי נאמר כל אחד מן הדברים האלה:

- (1) אינו זז משם עד שמוחלין לו.
- (2) תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר.
- (3) תשובה ויום הכיפורים תולין, וייסורין הבאים עליו גומרים לו את הכפרה.
- (4) אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות.

(6 נקודות)

17. רמב"ן, פירוש לתורה, ויקרא י"ט, ב' ודברים ו', י"ח

- א. על פי הרמב"ן, אילו פעולות אדם צריך לנקוט כדי לא להיות נבל ברשות התורה? כתוב שלוש פעולות. (4 נקודות)
- ב. על פי הרמב"ן, הסבר את הציווי "ועשית הישר והטוב בעיני ה'" (דברים, ו', י"ח) לפי הפשט ולפי הדרש. (3 נקודות)
- ג. הרמב"ן כתב כי מצוות "קדשים תהיו" היא מצווה "כללית" וכי את מצוות "ועשית הישר והטוב" הקב"ה "חזר לומר בדרך כלל".
- הסבר את דבריו אלה בנוגע לכל אחת משתי המצוות. (5 נקודות)

18. ספר החינוך, מצוות מעשר ראשון

- א. בעל ספר החינוך שואל מדוע יש להפריש עשירית מן היבול, והלוא היו שנים-עשר שבטים. הסבר את שאלתו, וכתוב את תשובתו על שאלה זו. (4 נקודות)
- ב. מהו ההבדל בין לוי לישראל בנוגע להפרשת מעשר ראשון? (3 נקודות)
- ג. בפסוק אחד נאמר: "לא תנסו את ה'" (דברים, ו', ט"ז), ובפסוק אחר נאמר: "ובחנוני נא בזאת" (מלאכי, ג', י'). מהי הסתירה בין הפסוקים, וכיצד בעל ספר החינוך מיישב סתירה זו? (5 נקודות)

19. ספר החינוך, מצוות שופט שישפוט בצדק

- א. הסבר כיצד הדיין צריך לנהוג בבעלי הדין שבאים לפניו. (4 נקודות)
- ב. על פי ספר החינוך, מדוע האדם החכם והישר מצווה לדון בין בעלי הריב? (4 נקודות)
- ג. מן הפסוק "בצדק תשפוט עמיתך" (ויקרא, י"ט, ט"ו) לומדים הוראה מיוחדת שחלה הן על גברים הן על נשים. מהי הוראה זו? (4 נקודות)

20. הרב דסלר, מכתב מאליהו, קונטרס החסד

- א. "שני הכוחות האלה – הנתינה והנטילה – הם שורשי כל המידות וכל המעשים. ויש לך לדעת שאין דרך ממוצע בזה".
- הסבר את הכוונה של דברי הרב דסלר בדבריו כי "אין דרך ממוצע בזה". (5 נקודות)
- ב. הרב דסלר למד מהחפץ חיים שהמשא ומתן הטוב הוא נתינה רבה ונטילה מועטת. כיצד למד זאת הרב דסלר מהחפץ חיים? (3 נקודות)
- ג. על פי הרב דסלר, הסבר כיצד יכול כל אדם לפתח את כוח הנתינה באמצעות רגש האומנות. (4 נקודות)

בהצלחה!